

Crisis, oorlogstijd en wederopbouw

Nr 89 POSTGIRO **AF**
 Postrekening nr **255978**
 J. N. Mulder, Onderwijzer
 te Onstwedde

Bericht van overschrijving van:
 Gld. **12** Ct
 (in cijfers)

op prk. nr **3.6.6.100**

(Bij overschrijvingen naar het buitenland hieronder steeds naam en woonplaats van den begunstigde vermelden.)

Beschikbaar voor aantekeningen

*Van interest personeel geslacht
 voor aanspraak verdunde kas*

1) *M. Bokman, Hoofd der school*
 2) *P. Maarsingh, Onderwijzer*
 3) *J. N. Mulder, Onderwijzer*
 4) *H. P. Blomster, Ond-es*
 5) *H. J. Bergmans, Ond-es*
 alle te Onstwedde

G 15

Kwitantie van de afgesloten aansprakelijkheidsverzekering.

In de jaren dertig gingen verreweg de meeste kinderen op klompen naar school. In de lokalen moesten de klompen uit, anders werd het veel te rumoerig in de klas. Omdat er niet al te royaal gestookt werd, hadden de kinderen koude voeten. Er waren ouders die hierover een klacht indienden. Het hoofd adviseerde deze ouders om hun kinderen pantoffels mee te geven.

Veel gebruik werd er niet van gemaakt, want pantoffels moesten ook worden betaald.

In deze tijd kreeg de school van het armenbestuur 75 paar klompen, die aan die kinderen werden gegeven waarvan de ouders weinig financieel draagkrachtig waren.

Als brandstof werd in deze tijd hoofdzakelijk turf gebruikt. Daar er rond Onstwedde hier en daar nog turf werd gegraven werd er op school ook enige aandacht aan besteed tijdens de lessen. Meester Maarsingh, al eerder genoemd in verband met zijn vertelkunst, gaf dergelijke lessen (biologie en geschiedenis) graag. Hij vertelde alles haarfijn en voegde er naar eigen goeddunken ook nog iets aan toe.

Zo vertelde hij dat, in de streken waar veen gegraven werd, het hele gezin naar het veen ging. De kinderen die naar school gingen, gingen natuurlijk naar school, maar de allerkleinsten gingen mee naar het veen.

Het veen was soms gevaarlijk, er zaten diepe kuilen in waar water in stond, soms wel 2 meter diep.

Om te voorkomen dat de kleine kinderen hierin zouden verdrinken, lieten de ouders de kinderen in zo'n veengat glijden.

De kinderen konden niet zwemmen, dus verdwenen ze onder water. Even later kwamen ze huilend weer even boven om dan vrij snel weer kopje onder te gaan.

Als ze voor de derde keer boven kwamen haalden de ouders ze weer op het droge.

Dit werd een paar dagen zo gedaan en meestal na de tweede of derde dag begonnen de kleintjes met hun armen en benen te slaan en te trappelen, in een poging om boven water te blijven.

Het duurde dan maar enkele dagen of de kinderen bleven boven water en hadden de basis van het zwemmen geleerd.

Daarom konden, volgens meester Maarsingh, alle kinderen die in de directe omgeving van veen waren opgegroeid, zwemmen als waterratten.

De brandstof, turf (later kolen), werden vanaf 1937 geleverd door plaatselijke handelaren Hidding en Wolfs. Zelfs in de oorlogsjaren konden ze, soms met veel moeite, aan de vraag voldoen. Alleen de laatste oorlogswinter ging het mis, vandaar dat er toen vanaf 12 december 1944 een lange brandstofvakantie kwam, die duurde tot ongeveer mei 1945, toen er weer voldoende brandstof beschikbaar was. Af en toe werd er een korte periode school gehouden. In april 1945 was het niet de brandstof die voor problemen zorgde, maar de school werd voor andere doelen opgeëist. De genoemde handelaren hebben de brandstof geleverd, totdat de school overschakelde op gasverwarming.

In de periode vlak voor de tweede wereldoorlog worden de notulen steeds spaarzamer, vooral inhoudelijk.

In enkele gevallen zijn in de oorlogstijd notulen gemaakt, die er voor de zekerheid weer zijn uitgeknipt. Dit is jammer, maar begrijpelijk.

In februari 1940 sluit het personeel, op advies van de Vereniging voor

Christelijke Onderwijzers en Onderwijzeressen, een aansprakelijkheidsverzekering af.

Deze verzekering was bedoeld om niet in de problemen te geraken als er iets met of door de leerlingen van de school gebeurde.

De tweede wereldoorlog heeft ook voor de school gevolgen gehad, echter het bleef beperkt.

Het eerste merkbare feit was het buitengewoon verlot van meester Elbrecht, vanwege de mobilisatie.

In november 1939 krijgt het bestuur een circulaire van de inspecteur over algemene richtlijnen bij een eventuele luchtaanval. Het bestuur besluit zich in verbinding te stellen met het hoofd van de luchtbeschermingsdienst voor de uitvoering van de veiligheidsmaatregelen. Dit was geen overbodige luxe, want tijdens de oorlog hebben de kinderen vaak langs de muren op de gang gestaan. Gelukkig heeft men nooit verdergaande maatregelen hoeven te treffen.

In november 1940 moeten nieuw te benoemen personeelsleden een verklaring ondertekenen, waarbij ze zich onderwerpen aan het Duitse gezag. Verder moeten de leden van het bestuur en die van het personeel afstammingsformulieren invullen, als zijnde niet van "Joodse afkomst".

Bovendien wordt er een lijst van verboden boeken bekend gemaakt, evenals liederen die niet meer in de school mogen worden gezongen.

1939 - Personeel.

V.l.n.r.

Zittend: meester Elbrecht, juf Bruggers, juf Bessebinders

Staan: meester Maarsingh, meester Bokma, meester ten Have, meester Mulder

SCHRIJVER	TITEL	UITGEVER
Veldkamp en de Boer	Kun je nog zingen, zing dan mee (zakformaat)	Noordhoff
Idem	Idem (groot formaat)	id.
Weeren-Douwes	Liederkeur	Wolters
Fed. R.K. Verenigingen voor Volkszang	De Leeuwerik I, II en Schoolbundel	R.K. Boekcentrale v. Belkum
E. Drenth	Van Knop tot Bloem	Nijgh en v. Ditmar
Feenstra en Keemink	Iedereen op zijne wijs	Wolters
Veldkamp en Bouman	Zangschool in liederen	id.
van Pelt en Zonneveld	Liederbundel voor school en huis	R.K. Jongensweesh.
Jansen	Voor de school en voor het leven	Noordhoff
Veldkamp	Van alles wat	id.
De Zwaan en Veldkamp	Allerlei	Daamen
Weiss en Andreae	Een alleen is maar verdrietig	Wolters
Pelzer, v. Zanten en Smink	Ons liedboek	

Lieder, waartegen bezwaren bestaan:

Koninginneliid	Wijd open de vensters en uit met de vlag.
Kroningslied	Wees gegroet met jubeltonen.
Marslied	't Is plicht, dat ied're jongen.
Wij leven vrij	Wij leven vrij, wij leven blij.
Een Hollandse jongen	Een wakk're Hollandse jongen is opgeruimd van zin.
In 't Voorhout	Schildwachtje wend je hoofd zo niet.
Koningins verjaardag	Op, op, het is een dag der vreugd.
Wees gegroet	Wees gegroet, o Wilhelmina, Koningin van Nederland.
Vaderlands liid	Zolang de zee haar golven stuwt langs 't vrije Nederland.
Holland	De kaerels van het lage land, de stugge levens, stijve zielen.
Prinsessenliedje	Zonneschijntje, zonnebloem, Cherubijntje, Prinskindje.
Koninginneliid	Geen schoner dag kan Holland vieren.
Koninginneliid	Ver over vlakten en bergen en zee.
Aan de Koningin	Komt jongens, meisjes, stemt nu in.
Liedje van een Holl jongen	Voor Koningin en Vaderland zal nu ons liid weerklinken.
Koningsmars	Heil Vorstinne, Koninginne.
Al is ons landje nog zo klein	Al is ons landje nog zo klein.
Oranjedag	Zie de vlaggen zwieren.
La Marseillaise	Allons enfants de la patrie.
God save the King	God save our noble King.
Oranje Boven	Oranje boven, 't fier geslacht.
Ons Vorstenhuis	Oranje leev', Oranje leev'.
Soldatenlied	Wij zweren land en koning trouw.
Kinderlied op den verjaardag der Koningin	Uit alle straat en stegen.
Prinsesseliid	Geen vreemde koning, geen president.
Een Hollandsche feestdag	30 April, 30 April, weet je wat ons dat zeggen wil.
Feestlied op 31 Aug.	Blij wapperen van de Eems tot het Zwin.
Feestzang voor 31 Aug.	Hooft ge wel die schone zangen.
Op de verjaardag van Prinses Juliana	Kroonprinses der Nederlanden, heil U!
Volkenbondlied	De wapenen uit de handen.
O dierbaar plekje grond	O, dierbaar plekje grond, waar eens mijn wieg op stond.

Lijst met verboden liederen.

Alle Prins Bernhard voorstellende objecten moeten onmiddellijk uit de scholen worden verwijderd.

Het vak lichamelijke oefening stond bij de bezetter hoog in het vaandel en met ingang van 1 januari 1941 wordt dit verplicht ingevoerd.

In dit zelfde jaar krijgt het bestuur een schrijven dat er op school geen kinderen van joodse afkomst aanwezig mogen zijn.

Aangezien dit volgens het bestuur tegen de beginselen van het christelijk onderwijs is (het christelijk onderwijs heeft ten doel het evangelie van Christus aan alle kinderen te brengen), neemt men dit voor kennisgeving aan.

In 1944 wordt meester G.Horlings te werk gesteld in Duitsland.